

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 177g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a
articolelor 315 și 364 alineatele (2) și (3) din Codul de procedură
penală

*(examinarea probelor în cadrul judecării recursului declarat
împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea
de atac a apelului)*

CHIȘINĂU

12 ianuarie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Iulia Vartic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 4 noiembrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 12 ianuarie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 315 și 364 alineatele (2) și (3) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Oleg Gorlenco, în interesele dlui Vladimir Tabanov, în cauza penală pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Cahul, format din dnii Ruslan Petrov și Serghei Pilipenco și dna Natalia Bondarenco, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Dl Vladimir Tabanov a fost acuzat de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (3) din Codul penal, care incriminează refuzul, împotrivirea sau eschivarea conducătorului mijlocului de transport de a fi testat alcoolscoptic, de a fi examinat medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei sau de a i se recolta probe biologice în cadrul acestui examen medical.

4. Prin sentința Judecătoriei Cahul, sediul Taraclia, din 27 aprilie 2022, dl Vladimir Tabanov a fost condamnat pe baza articolului 264¹ alin. (3) din Codul penal la muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de 210 ore, cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport. Nefiind de acord cu această hotărâre, dl avocat Oleg Gorlenco a formulat, în interesele dlui Vladimir Tabanov, un recurs la Curtea de Apel Cahul.

5. În cadrul procedurii de recurs, dl avocat Oleg Gorlenco a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolelor 315 și 364 alineatele (2) și (3) din Codul de procedură penală.

6. Printr-o încheiere din 25 octombrie 2022, completul de judecători de la Curtea de Apel Cahul, format din dnii Ruslan Petrov și Serghei Pilipenco și dna Natalia Bondarenco, au admis ridicarea excepției de

neconstituționalitate și au trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane,

împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 315

Egalitatea în drepturi a părților în fața instanței

„Procurorul, partea vătămată, partea civilă, apărătorul, inculpatul, partea civilmente responsabilă și reprezentanții lor beneficiază de drepturi egale în fața instanței de judecată în ce privește administrarea probelor, participarea la cercetarea acestora și formularea cererilor și demersurilor”.

Articolul 364

Formularea și soluționarea cererilor sau demersurilor

„[...]”

(2) Cererile sau demersurile formulate vor fi argumentate, iar dacă se solicită administrarea unor probe noi, se vor indica faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe, locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanța de judecată.

(3) Cererile sau demersurile formulate se soluționează de către instanță după audierea opiniilor celorlalte părți asupra cerințelor înaintate.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că normele contestate nu stabilesc în mod cert posibilitatea părții apărării de a solicita reluarea cercetării judecătorești sau reaudierea martorilor în procedura examinării recursului împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac a apelului. Astfel, în situația în care prima instanță respinge demersul de reluare a cercetării judecătorești și de reaudiere a martorilor, instanța de recurs nu are competența de a repara aceste erori procedurale.

10. Totodată, autorul excepției afirmă că practica judiciară națională interpretează în mod diferit obligația instanței de recurs pe baza articolului 441 alin. (2) din Codul de procedură penală de a examina întreaga cauză sub toate aspectele și, astfel, nu poate să prevadă în mod rezonabil cum îi va fi examinată cauza.

11. Potrivit autorului excepției, normele contestate sunt contrare articolelor 16, 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

14. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 315, care reglementează egalitatea în drepturi a părților în fața instanței în ceea ce privește administrarea probelor, participarea la cercetarea acestora și formularea cererilor și demersurilor, și articolul 364 alineatele (2) și (3) din Codul de procedură penală, care reglementează procedura formulării și a soluționării cererilor și a demersurilor.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care se examinează legalitatea unei sentințe de condamnare pentru comiterea unei infracțiuni ușoare pentru care legea prevede doar o pedeapsă nonprivativă de libertate (a se vedea *supra* § 3). Potrivit articolului 441 alin. (2) din Codul de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza în limitele temeiurilor prevăzute în articolul 444, însă este obligată să examineze, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, întreaga cauză sub toate aspectele, fără a agrava situația părții în favoarea căreia s-a formulat recursul. Astfel, Curtea admite că instanța de recurs va aplica prevederile criticate în cauza pe care o examinează.

17. Curtea constată că articolul 315 din Codul de procedură penală a constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (a se vedea HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021). Totodată, Curtea constată că articolul 364 din Codul de procedură penală nu a făcut anterior obiect al controlului constituționalității.

18. Curtea observă că autorul excepției a afirmat incidența articolelor 16 [egalitatea], 20 [accesul liber la justiție], 23 [calitatea legii], 26 [dreptul la apărare] și 54 [restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți] din Constituție.

19. Curtea precizează că articolele 16, 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (DCC nr. 36 din 30 martie 2021, § 18; DCC nr. 128 din 13 septembrie 2022, § 23).

20. Autorul sesizării susține că în lipsa unor reglementări exprese care să-i permită instanței care examinează recursul împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac a apelului să reaudieze martorii, acesta nu-și poate realiza dreptul de acces liber la justiție și dreptul la apărare garantate de articolele 20 și 26 din Constituție.

21. În acest context, Curtea reține că a analizat în Decizia sa nr. 100 din 12 iulie 2022, § 25-27, dacă limitele de competență ale instanței care judecă recursul declarat împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu

este prevăzută calea de atac a apelului afectează accesul liber la justiție și dreptul la apărare al persoanei. Astfel, Curtea a menționat că, de vreme ce recursul este singura cale de atac împotriva acestor hotărâri, articolul 441 alin. (2) din Codul de procedură penală obligă instanța de recurs ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele.

22. Curtea a observat că efectul devolutiv prevăzut la articolul 441 alin. (2) este similar efectului devolutiv al instanței de apel prevăzut de articolul 409 alin. (2) din Codul de procedură penală. Astfel, legislatorul a prevăzut că recursul împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul va fi examinat de către instanța de recurs în aceleași condiții ca o instanță de apel.

23. Prin urmare, Curtea consideră că aceste considerente sunt aplicabile și în prezenta cauză, deoarece autorul sesizării ridică, de fapt, aceeași problemă de neconstituționalitate – competența instanței de recurs care judecă recursul împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac a apelului – din perspectiva aceluiași drepturi fundamentale.

24. Mai mult, Curtea observă că, potrivit articolului 447 alin. (4) din Codul de procedură penală, dacă părțile invocă necesitatea administrării de noi probe, ele trebuie să indice aceste probe și mijloacele cu ajutorul cărora pot fi administrate, precum și motivele care au împiedicat prezentarea lor în prima instanță. Totodată, conform articolului 449 alin. (1) pct. 2) literele b) și c) din Codul de procedură penală, instanța de recurs are competența să rejudece cauza cu adoptarea unei noi hotărâri sau să dispună rejudecarea cauzei de către instanța de fond, dacă este necesară administrarea de probe suplimentare.

25. Astfel, instanța de recurs are atât competența, cât și obligația de a redresa la etapa judecării recursului împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac a apelului pretense încălcări ale dreptului de acces liber la justiție și dreptului la apărare admise de prima instanță.

26. Pentru că articolele 20 și 26 din Constituție invocate de autorul excepției nu sunt incidente, Curtea nu reține nici incidența articolelor 16, 23 și 54 din Constituție.

27. Totodată, sub aparența unor critici de imprevizibilitate și neclaritate a prevederilor contestate, autorul sesizării îi cere Curții să ofere o interpretare de care să profite la examinarea cauzei sale în instanța de recurs. În acest context, Curtea reiterează că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii în situații concrete exced controlului de constituționalitate și reprezintă o competență a instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 20 din 17 februarie 2022, § 31).

28. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 315 și 364 alineatele (2) și (3) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Oleg Gorlenco, în interesele dlui Vladimir Tabanov, în cauza penală pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 12 ianuarie 2023

DCC nr. 1

Dosarul nr. 177g/2022